

עלים

עלון משולחן מערכת מכון עלה זית

publish@alehzayis.com | 732.513.3466

עלה תשובה

אמירת סליחות בימי אלול –
מנהג בני ספרד ומנהג בני אשכנז

הנה בשו"ע (סי' תקפ"א) מובאים שני מנהגים הנוהגים בימי חודש אלול – מנהג המחבר ומנהג הרמ"א. המחבר הביא, שנוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלול ואילך עד יום הכפורים. והרמ"א כתב, ומנהג בני אשכנז אינו כן, אלא מר"ח ואילך מתחילין לתקוע אחר התפלה כו'.

ויש לדייק בלשון הרמ"א – ומנהג בני אשכנז "אינו כן", דמשמע שבדוקא אינו כן, כלומר שאין ראוי להתחיל בסליחות בחדש אלול, כי אם בתקיעה. וצ"ב, מהו מחלוקת מנהג בני אשכנז על מנהג בני ספרד? מה החסרון להתחיל בסליחות מר"ח, ומדוע אין זה מן הראוי?

ונראה שאלו הם שני מהלכים בעבודה של ימי אלול, הנה הטעם של אותם המתחילים באמירת הסליחות מר"ח אלול מבואר בלשון רב האי גאון (מובא ברא"ש ובטור סי' תקפ"א), "ושמעין דמקצת אתרוותא קיימי מר"ח אלול ואמרי דביה סליק משה להר פעם שלישיית ונחית בלוחות שניות ביוה"כ" (-ושמענו שבקצת מקומות משכימים מר"ח אלול, ואומרים שבו עלה משה להר בפעם השלישית, וירד עם הלוחות שניות ביום הכיפורים).

והפירוש הוא: דהנה סגולת הזמן של מ' ימים הללו הלא היא כח התשובה, וסגולה זו נתיילדה בשנה הראשונה ליציאת ישראל ממצרים, לפי שכל ישראל היו עוסקים במ' ימים הללו בעשיית תשובה על חטא העגל. וע"י עבודת התשובה של כלל ישראל אז, נוצרה סגולת הזמן לדורות, שמעתה זמן זה הוא זמן המסוגל להצלחה בעבודת התשובה.

ולכן נהגו בני ספרד להשכים בימים אלו לומר סליחות ותחנונים, לפי שיש לנו לנצל את סגולת הזמן לעסוק בדרכי התשובה, כמו שעשו אבותינו, וסליחות ותחנונים הם מדרכי תשובה.

אמנם בני אשכנז נוהגים כדעת רב האי גאון, שאמר

continued on pg 2

עלה תורה

פי תצא למלחמה על איביך
ונתנו יי אליהיך בידך ושביית
שבייך: (דברים כא:י)

בזוהר הקדוש (כי תצא צו:א) מבואר שמלחמה זו מדברת על מלחמת היצר וחילותיו. ומדקדוק לשון הפסוק אפשר ללמוד מוסר השכל גדול בדרכי עבודת ה', שהנה בפסוק כאן משמע שאם עם ישראל יוצאים למלחמה מובטח להם שינצחו, אף בלי השתדלות נוספת. ומאידך בפרשת בהעלותך כתוב (במדבר י:ט) "כי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בנצצת ונכרתם לפני יי אליהם ונושעתם מאיביכם", ומשמע שכדי לנצח במלחמה צריך להריע בחוצרות ולהרבות בתפילה.

ובספר שם משמאל (כי תצא תר"פ) הביא בשם האדמו"ר מקאצק זצ"ל שביאר, שבפרשת בהעלותך שהאויב תוקף את ישראל בתוך ארצם, כמו שכתוב 'וכי תבוא מלחמה בארצכם', ובאופן זה שכבר הגיע האויב לארצנו צריכים תפילות ובקשות כדי לנצחו ולגרשו מארצנו. אבל בפרשת כי תצא, שאנו יוצאים להילחם עם האויב בארצו לפני שהוא השיג דריסת רגל בגבולינו, אז מנצחים אותו בפשטות ובקלות ואין צריכים לתרועת החצוצרות.

נמצינו למדים מדבריו שאין דמיון בין מלחמה בריחוק מקום למלחמה בארצנו, וכן הם הדברים גם בנוגע למלחמות היצר וחילותיו, ואם כן מוטב לנו לצאת כנגד היצר ולהלחם בו לפני שהוא נכנס לליבנו, ואז מובטח לנו שנצא מן המלחמה וכתר הניצחון עטור לראשנו.

ע"פ ספר 'חמודי דניאל' להרב
דניאל שטיין שליט"א

שנה אגלין ד | ליל שבת | פרשת כי תצא | חמודי דניאל

זמנים לפרשת כי תצא - ליקוואוד - August 20/21

ערב שבת	ליל שבת	יום השבת	מוצאי שבת
מנחה גדולה 1:34	פרישה ממלאכה (לתוספת שבת) 7:43	ס"ו קרי"ש מג"א לחשבון המעלות 8:52	שקיעת החמה 7:44
ט' שעות (להתחלת סעודה) 4:23	שקיעת החמה 7:46	ס"ו קרי"ש גר"א וגר"ז 9:36	ג' כוכבים קטנים 8:28
מנחה קטנה (לעשיית מלאכה) 4:57	מזל מאדים (לענין קידוש) 6:59-7:59	ס"ו תפילה גר"א וגר"ז 10:44	ע"ב דקות 8:57
פלג המנחה (גר"א וגר"ז) 6:21	צאת ג' כוכבים (לקריאת שמע) 8:26	חצות היום (סעודת שחרית להב"ח) 1:01	ר"ת ד' מילין לחשבון המעלות 9:12
הדלקת נרות 7:28	נערך ע"י הרב משה ברוך קופמאן 732-513-3466 ext. 106 publish@alehzayis.com	מנחה גדולה 1:33	ד' שעות בלילה (לסעודת מלוה מלכה) 12:27

עלה תשובה

"מנהג לומר תחנונים בהני עשרה יומי בלחוד". והביאור במנהג זה נראה: שעבודת התשובה אינה

עולה כראוי מבלי שתקדם לה ההכנה הראויה. שהרי אם האדם אינו מוכן בעצם לשנות עצמו לטובה, שהוא עצמות ומהות התשובה, הסליחות והתחנונים אינם פועלים בו שינוי לטובה.

ובאשר להכנה לתשובה, חלוק המצב אצלנו מהמצב שהיה אצל אבותינו. דאצל אבותינו במדבר, הרי כבר היתה הכנה לעבודת התשובה, שהרי כבר עסקו בתיקון החטא ימים רבים, מיד אחר שבירת הלוחות. ולכן בהגיע ר"ח אלול, כבר היו מוכנים ועומדים לעצם עבודת התשובה, ושפיר יכלו לעסוק כל המ' יום בדרכי התשובה. משא"כ לדורות, שבהגיע ר"ח אלול עדיין חסר לנו את ההכנה לתשובה, ואין אנו מוכנים עדיין לעצם דרכי התשובה. לכן לדורות אין לנו לנצל סגולת הזמן לעצם דרכי התשובה. זהו טעם ר' האי ומנהג בני אשכנז, שאין להתחיל את הארבעים יום בסליחות. אלא לדידן יש לנצל את סגולת הזמן של ימי התשובה, להתעוררות לתשובה. והיינו, שבאלול מתעסקים באותה הכנה שצריכים להקדים בכדי להצליח בתשובה

ע"פ ספר קול דודי - ועדים שנאמרו ע"י מורנו הרה"ג ר' דוד צבי שוסטאל שליט"א

אל תאמר בלבבך בהדף ה' אלקיך אתם מלפניך לאמר בצדקתי הביאני ה' לרשת את הארץ הזאת וגו' לא בצדקתך ובישר לבבך: (דברים ט: ד-ה). הזהרנו בזה, שלא נדמה בנפשנו, הצלחתנו בצדקתנו וישר לבבנו, אכל נאמין ונדע עם לבבנו כי הצלחתנו מחסד העליון ורב טובו, וכענין שאמר יעקב אבינו עליו השלום (בראשית לב:יא) "קטנתי מפל החסדים ומפל האמת" (שערי תשובה לרבנו יונה, שער ג:פרק כט).

הנה כתב המהרש"ל בים של שלמה במס' בבא קמא (פרק ה סימן כג) "שראוי לגעור באותן האנשים שאומרים יש לי יותר ממה שראוי לי לפי מעשי ושעבודי נגד ה', דא"כ הקב"ה ותרן הוא, אלא כך יכול להוסיף זולת זכות אבות מסייע לי וכך קבלתי". אמנם מלשון רבינו יונה כאן מבואר דלא כדבריו, אלא אדרבה אם יאמר אדם שמה שיש לו הוא כפי מה שראוי שיהיה לו הרי הוא עובר בלאו, ולא עוד אלא שדוקא נכון לומר שיש לו יותר ממה שראוי לו לפי מעשיו. ומה שכתב הים של שלמה דא"כ הקב"ה ותרן, כבר תירץ ר' יונה דאין זה ותרנות כלל, אלא הוא מחסד עליון ורב טובו והוא ממדת החסד וההטבה של הקב"ה.

ע"פ ספר שערי תשובה עם עיונים יושב בשער להרב מרדכי עגערט שליט"א

עלה הלכה

מי שעומד באמצע שמונה עשרה אם ישמע קול השופר שתוקעין אחר התפלה בימי אלול

בספר נטעי גבריאל (עמ' כו) כתב, שמי שעומד באמצע שמו"ע כשתוקעין, פשיטא שלא יפסיק תפילתו. וטעמו, דהנה המג"א (סי' תקצב ס"ק א) כתב לענין תקיעות דראש השנה שעל סדר הברכות, דיש מקומות שנוהגים לתקוע כשמתפללין בלחש, ואין לנהוג כן לכתחילה. וטעם הדבר הוא כדי שלא יתבלבל בתפלתו. וא"כ כ"ש בנידון דידן שאין התקיעות אלא משום מנהג, שאין לשמוע אותן באמצע תפלתו כדי שלא יתבלבל, עכ"ל.

אך באמת יש לחלק, דבשלמא התם יש לחוש לבלבול, כיון שכל אחד מחייב במצות שופר וצריך להפסיק מיד ולשמוע אף אם עומד באמצע ברכה, וממילא יתכן שתתבלבל דעתו ולא יזכור היכן הוא עומד בתפלתו, ולכן תקנו לכתחילה שלא יעשו התקיעות באופן זה, משא"כ הכא עדיין יש לדון במי שעומד בסוף ברכה או שידוע בעצמו שלא תתבלבל דעתו [ועי' בשו"ת שבט הקהתי (ח"ג סי' קפג) שכתב דאם לא יוכל לשמוע התקיעות אח"כ מותר לו להפסיק כדי לשמוע].

ועוד יש לחלק, דהתם התקיעות יש להן שייכות לברכות השמו"ע דהרי הם נתקעות על סדר מלכיות וזכרונות ושופרות, וא"כ י"ל דא"ז הפסק גמור, משא"כ כאן דאין התקיעות שייכות כלל לשמונה עשרה.

אך נראה שלא יפסיק מטעם אחר, דהנה כבר דנו האחרונים לענין מי שעומד באמצע שמו"ע אם יש לו להפסיק תפלתו ולשמוע קריאת התורה, ועי' בשו"ת לב אברהם (לר"א וינפלד, סי' כו) שכתב דכיון דהרבה ס"ל דחייב קריאת התורה היא חובה על הצבור ואינו מוטל על כל אחד ואחד, לכן אין לו ליחיד להפסיק תפלתו ולשמוע קה"ת, ע"כ [ועי' בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קעג) מה שדן בזה].

ולפ"ז כ"ש הכא דודאי אין חיוב על היחיד לשמוע התקיעות כמו שנתבאר לעיל (סעי' א), וגם דין הצבור הוא רק מצד מנהג בעלמא, נראה דאין לו להפסיק כדי לשמוע את קול השופר, כיון שנחשב הפסק באמצע שמו"ע. ואף שאין כאן ענין של שומע כעונה שיהא הפסק מדינא, מ"מ לא עדיף מסתם שהייה דאסור לכתחילה לצורך דבר שאינו מדינא. ועי' בשו"ת חמד (ח"ח מערכת ר"ה ס"ק ב) שכתב דאין להפסיק לשמוע התקיעות באמצע התפלה, משום דבתפלה איכא קפידא לכתחילה אפי' בשהייה כל דהו, וכמש"כ השו"ע הרב (סי' תקצא סעי' ג).

וכל זה רק באמצע שמו"ע, אבל אם עומד באמצע פסוקי דזמרא או ק"ש, יש לו להפסיק לשמוע קול השופר כיון שאינו מפסיק בדיבור.

שיעורי הלכה להרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א

The next day, after giving his *shiur*, Reb Avrohom Yehoshua inquired if anyone in the *shiur* lived near Reb Elya Baruch. A *talmid*, Rabbi Dovid Perkovitz, came forth and offered to carry out the *shlichus*. Reb Avrohom Yehoshua handed him a small scrap of paper which tersely laid out the following answer:

Were two women to convert to Judaism, one Englishwoman and one Pakistani, would they be considered of “two nations”? Of course not! Once they converted, they are both full-fledged Jews. Perforce we must conclude that only due to the specific prohibition against marrying Egyptian women do they retain a separate status after their conversion. If so, this would be true only as long as the prohibition is in effect; but if the woman were to be permitted, she can no longer be considered of “another nation.” A permitted Egyptian is no different from any natural Jewess or convert. Hence, the Egyptian *יפת תואר* would not be considered an “Egyptian” woman, she would be a full-fledged Jewess; whereas the Egyptian woman who remains forbidden would be considered “of another nation.”

Accordingly, these two natural Egyptians are, through the lens of Halacha, to be considered of “two different nations.” The *יפת תואר* is a full-fledged Jewess and only the other one is an “Egyptian.”¹

Reb Avrohom Yehoshua's *yesod* can be found in the Rambam. The Rambam (*Issurei Biah* 12:17) writes:

כל הגוים כולם כשיתגיירו ויקבלו עליהן כל המצוות של תורה וכו' הרי הן כישראל לכל דבר שנאמר הקהל חוקה אחת לכם ולגר הגר. ומותרין להכנס בקהל ה' מיד וכו' חוץ מארבעה עממין בלבד והם עמון ומואב ומצרים ואדום שהאומות האלו כשיתגייר מהן אדם הרי הוא כישראל לכל דבר אלא לענין ביאה בקהל

Whenever any of the gentiles convert and accept all the mitzvos in the Torah, or a servant is freed, they are considered as Jews with regard to all matters... except for four nations: Ammon, Moab, Egypt, and Edom. When a person from one of these nations converts, he is like an Israelite with regard to all matters with the exception of marriage within the Jewish community.

Rav Moshe Shmuel Shapiro ז"ל² pointed out that the Rambam is essentially saying that the prohibition against marrying someone from these nations constitutes a limitation to their conversion. Although inherent in a conversion is the permission to marry within the Jewish community, these conversions of these people are incomplete, and do not permit the convert to marry withing the community; regarding marriage, it is as if they did not convert, and are still gentiles.

If not for the Rambam's wording, one would have assumed that their conversion is the same as all other except that they have a separate prohibition against marrying a Jew; but the Rambam indicates (by use of the word “חוץ” and by adding לענין *ביאה בקהל*) that regarding marriage their conversion is incomplete.

This explains why a woman who is forbidden is considered of a different nation despite her conversion, because regarding marriage her conversion was not completed.

A source to this can be found in a Gemara in *Meseches Yevomos* (77b). Referring to a *besulah* who comes from two nations, the Gemara asks, מאי שנא שני עממין – *what is the definition of “a besulah who comes from two nations”?* – *If you say this refers to the daughter of a male Ammonite who married a female Ammonite, ומאי משני – what is meant by the statement that she comes from two nations? – it alludes to the law that the male Ammonites are prohibited but the female Ammonites are permitted...*

Here the Gemara spells out that although both are Ammonites, the ones who are permitted and the ones who are prohibited are referred to as “two nations.” This demonstrates that it is the prohibition that creates the status of “another nation.”³

¹ לכאורה נראה שדברי מו"ר הגרא"י הלוי שליט"א הם דברי הרשב"א בסוגיא שם (ד"ה ואי אחת מצרית), שהקשה וז"ל, וא"ת לוקמה בששתיהן מצריות אחת מצרית ראשונה ואחת מצרית שלישית, דשתייהן מעם אחד והאחת שנזכרה והאחת אהובה. י"ל מצרית שלישית כישראלית גמורה היא, ולא מעם אחד קרינן לה, עכ"ל. ולפום ריהטא נראה שהן הן דברי הגרא"י שליט"א. אך באמת יש לחלק בין יפת תואר למצרית שלישית. דיופת תואר נהי שהיא מותרת לאישה מדין התורה, מ"מ אם נתגרשה נסתפק המנה"ח, ועוד יש להסתפק מה הדין בבניה, ואם נאמר שכנה מצרי שני אם כן עדיין יש עליה שם מצרי. ואולי כך הבין הגרא"ב זצ"ל. ² העירני לדבריו הרה"ג ר' שמואל גרסטן שליט"א. ³ העירני לדברי הגמרא ביבמות גיסי הרה"ג ר' יעקב ישראל רוזו שליט"א.

לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילכש גבר שמלת אשה: (דברים כב:ה)

לא יהיה כלי גבר על אשה. שמהא דומה לאיש כדי שתלך צין האנשים וכו'. ולא ילכש גבר שמלת אשה. לילך לישב צין הנשים (רש"י). ונראה ביאורו, כי אנשים דרכן לילך למלאכתן, ושייד אצלם לשון הליכה, מה שאין כן הנשים דרכן לישב בבית, כמו שכתוב (תהלים מה:יד) "כל כבודה בת מלך פנימה". ולכן נקט בנשים לשון ישיבה. מתוך ספר עצי היער להרב יעקב עוזר רוזנבלט שליט"א

עלה לתרופה

THE JEWISHNESS OF AN EGYPTIAN

A Torah Exchange Between Rav Elya Boruch z"l and Rav Avrohom Yehoshua shlita

Rabbi Hillel Shimon Szimonowitz, Machon Aleh Zayis

Rav Eliyahu Baruch Finkel ז"ל once met Rav Avrohom Yehoshua Soloveitchik shlita at a wedding. In an effort to engage Reb Avrohom Yehoshua, Reb Eliyahu Baruch declared that he had a question which nobody in this generation is capable of answering. Reb Avrohom Yehoshua's interest was piqued.

Reb Eliyahu Baruch's question was on the *Minchas Chinuch* in this week's *parsha*. In the mitzva of יפת תואר, the *Minchas Chinuch* says that someone who takes an Egyptian יפת תואר may continue living with her even after the original encounter. Accordingly, one can be married to an Egyptian woman in a permissible manner.

Fragt Reb Elya Baruch:

The Gemara in Kiddushin (68a) proves from a *passuk* that *kiddushin* can take effect with a woman who is forbidden by a *mitzvas lo saaseh*. The *passuk* says: והאחת שנואה, וכי תהיין לאיש שתי נשים, האחת אהובה וכי תהיין לאיש שתי נשים, האחת אהובה – *Now, is there a "despised" wife before Hashem?! Hashem would not label a woman as "despised" simply because of her husband's feeling towards her. אלא – rather, "beloved" means that this wife's marriage is considered favorable by Hashem; and "despised" means that the other wife's marriage is despised by Hashem [because the marriage itself is sinful]; וקאמר רחמנא – and, nevertheless,*

the Hashem says in the Torah, כי תהיין – If a man "has" two wives... Hence, we see that despite the woman being forbidden to the man, she is still considered his wife.

The Gemara goes on to challenge this proof. Perhaps the *passuk* alludes to a woman who is only forbidden with a *mitzvas aseh*?

The Gemara answers that the *passuk* cannot be discussing a woman who is forbidden with a positive commandment (such as an Egyptian woman). Because which of those subject to a positive commandment can be the actual case of the *passuk*? אי שתיהן מצריות – If both wives mentioned in the *passuk* are Egyptian, שתיהן שנואות – both marriages are "despised," since both are prohibited.

Who, then, is the "beloved" wife? אי אחת מצרית ואחת ישראלית – If one of the wives is Egyptian and one (the "beloved" one) is Jewish – that cannot be the case under discussion, because שתי נשים מעם אחד בעינן – the *passuk* is discussing a case where two wives come from the same nation.

The Gemara is clearly stating that there is no scenario in which one wife is permitted ("beloved") and one wife is forbidden ("despised") to him by a positive commandment, if both wives hail from the same nation. But according to the *Minchas Chinuch*, this scenario **would** seem possible! One can be married to two Egyptian women, one a יפת תואר and one an ordinary Egyptian. The יפת תואר who is permitted to him would be אהובה בנישואיה while the other one would be שנואה on account of the positive commandment not to marry an Egyptian. And yet they are both Egyptians, from the same nation!

Reb Elya Baruch felt that this is such a strong challenge the *chiddush* of the *Minchas Chinuch* that nobody in our time is capable of answering it!

continued on pg 3

RECENT TITLES

